

Pospíšil, Ivo

Památce Sergeje Makary

Новая русистика. 2022, vol. 15, iss. 2, pp. 89-92

ISSN 1803-4950 (print); ISSN 2336-4564 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/NR2022-2-12>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.77083>

License: undefined

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20221221

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

svou vášeň získat. A právě proto studenti milovali jeho.

Druhým obdobím, kdy Jaroslav Vávra ovlivnil můj nejen vědecký a pedagogický život, bylo naše společné působení na literárněvědném oddělení katedry rusistiky FF UK. To jsme již vedli debaty zejména nad poezií ruskou. Nezapomenutelné byly naše debaty nad mnohovrstevnatostí a neobvyklou rozmanitostí ruské poezie. Stále znovu a znovu jsme prozkoumávali fenomén velice bohaté, plastické a stylisticky pestré mnohaúrovňové ruštiny jak stvořené pro poezii. Odhalovali jsme, jak k fenoménu ruské poezie přispívá velká slohová rozmanitost, obraznost, frazeologie a idiomatičnost stejně jako pohyblivý přízvuk, redukce výslovnosti a celkem volná stavba vět i další vlastnosti, které z ruštiny dělají jazyk jak stvořený pro poezii a uměleckou prózu. Zkoumali jsme, jak to vše dává ruské poezii schopnost strhujícím způsobem zobrazit nebývale obrovskou obsahovou škálu, navíc podanou čtenáři a posluchači přirozeným tokem řeči zvýrazněné přízvuky, intonací, melodičností. Vávra mě naučil, jak velkým dobrodružstvím může být zkoumání literatury, jak nezbytné je však také znát vlastní řemeslo, kterým je vázána poezie a vůbec literatura. Hloubka bedlivého zkoumání matérie a ovládnutí řemesla bylo to, co mě Vávra tehdy naučil.

V polovině 90. let se naše profesní dráhy částečně rozešly. Zůstalo však přátelství. Bylo to období pro mne neméně důležité. Poznal jsem za ono poslední čtvrt století, že osobnost – natož

vědeckou a pedagogickou – netvoří jen hloubka odborných znalostí, ale že ke každé osobnosti patří i velká lidskost a pokora, že veškeré školometství a poučování je kontraproduktivní úspěchu dobrého učitele. Jaroslav měl obrovský zájem o život kolem sebe, sledoval dění u nás i ve světě, byl pořád obklopen přáteli, staral se do posledních chvil aktivně o rodinu, o domácnost své dcery a vnoučat. Žil duchem stále mladým. Byl obdařen úžasnou pamětí, velkým vypravečským talentem, měl skvělý smysl pro humor a krásně zpíval a recitoval spatra své milované básníky i poezii lidovou... Do posledních dnů se účastnil debat, scházel se s přáteli, četl, vedl Českou asociaci rusistů, tvořil odborné recenze, předával své zkušenosti, radil mladším kolegům, byl stále aktivní... zkrátka měl velký lidský přesah nad rámec samotné vědy. Byl to slušný, vlídný, přátelský a komunikativní člověk. Vše, co říkal a dělal, bylo autentické a přesvědčivé. Proto jeho odchod poznamenal nás všechny, kteří jsme ho znali. Proto nezemřel sám. Zemřel tak, jak všichni doufáme – obklopen milující rodinou a přáteli, v nichž zůstal vězet navždy kus jeho osobnosti.

Michail Odarčenko

<https://doi.org/10.5817/NR2022-2-12>

Památce Sergeje Makary

V srpnu 2022 zemřel ukrajinský a slovenský básník, literární vědec a překladatel, člen Spolku slovenských spisovateľov

doc. PhDr. Sergej Makara, PhD. (6. 5. 1937 – 9. 8. 2022). Poslední rozloučení se konalo 13. srpna tohoto roku na hřbitově v Liptovském Petru.

Nebudu opakovat to, co v prvním nekrologu napsal čestný předseda Spolku slovenských spisovatelů Jaroslav Rezník. Jednak jsme zesnulého znali každý v jiné době a já určitě mnohem méně než autor nekrologu, jednak nehodluji spisovatelskému životu, neboť sám nejsem spisovatel v tom smyslu, jaký jediné jako autor čtyřiceti literárněvědných knih uznávám: tedy autor krásné literatury, nikoli novinář, esejista nebo literární vědec. Makara byl v tomto smyslu vlastně tím vším. Makaru tu beru především jako literárního vědce, ale nemohu pominout ani jeho dominantní úsilí básnické, prozaické a publicistické

na hraně několika světů: slovenského, ukrajinského, ruského a běloruského: do všech těchto kulturních sfér zasahoval. Tak jsem ho krátkou dobu, a byla to přirozeně zcela jiná doba než ta dnešní, kdy jsme se pracovně i soukromě stýkali, tj. na počátku 21. století, poznal v Banské Bystrici a uviděl jsem ty hodnoty, jimiž se stal známým: síla přesvědčení, bojovnost, mravní čistota (pokud něco takového může vůbec být lidskou vlastností), tedy charakternost, dnes tak vzácná, přímost, jasné představy: proto také jeho život byl plný protivenství před i po roce 1989. Základní školu navštěvoval na východě Slovenska v obci Volica, maturoval na ukrajinské střední škole v Medzilaborcích a potom vystudoval Vysokou školu pedagogickou v Prešově (absolvoval 1958). Byl postupně středoškolským profesorem (Sabinov), později odborným asistentem na Pedagogickém institutu v Martině a na Pedagogické fakultě v Banské Bystrici. Rigorózní práci obhájil na Univerzitě Komenského v Bratislavě a získal titul PhDr. (1969); zde také dokončil i vědeckou aspiranturu, ale k obhajobě kandidátské disertace *Romantičeskoje i realističeskoje v tvorčestve V.F. Odojevskogo* už nebyl z politických důvodů připuštěn. Jako rusista se soustředil především na staroruskou a ruskou klasickou literaturu. Rok 1968 a jeho události byly pro něho osudné: z fakulty musel odejít a pracoval v Státních lesích a na stavbách v Banské Bystrici, v polovině 80. let 20. století, kdy se politická situace v Československu postupně liberalizovala, se stal redaktorem

a posléze vedoucím redaktorem v Slovenské literární agentuře v Bratislavě.

Z jeho básnické tvorby uvedme alespoň *Osajana junist* (Osvětlené mládí, 1958), *Zrostaňja* (Růst, 1961), *Na krylach junosti* (Na křídlech mládí, 1964), *Šukaju sebe* (Hledám sebe, 1967), *Sovist* (Svědomí, 1970), *Na riznych strunach* (Na různých strunách, 1991), *Ja vyris v Karpatach* (Vyrostl jsem v Karpatech, 2014), viz také výbor z tvorby *Žovti metamorfozy* (Žluté proměny, 1994). Překládal z ukrajinštiny do slovenštiny a naopak, psal poezii pro děti *Ščo virš – to zahadka* (Co básnička – to hádanka, 1983).

Z jeho literárněvědné tvorby uvádíme monografii *Bořba romantičeskich i realističeskich tendencij (v pervoj polovine XIX. veka)* (1993), *Garmonija v disgarmoniji* (Harmónia v disharmónii, 1997); je také spoluautorem *Slovníku ukrajinských spisovatelov Slovenska* (s Michalem Romanem, 2010). Spolu s Andrejem Červeňákem založil v Banské Bystrici vědecký tým, který se zabýval romantismem, psal o *Slově o pluku Igorově*, ale byl také bojovným publicistou: to se týkalo jak stavu současného světa, tak kultury a například financování kulturních časopisů na Slovensku (*Moloch škandalóznei byrokracie..., alebo, Ako choťbotnica nekultúry likviduje kultúru*, 2020). Byl také členem Slovenského syndikátu novinářů a předsedou Nezávislého klubu diskriminovaných na Slovensku, místopředsedou výboru sekce pro původní tvorbu Slovenského literárního fondu a členem výboru Spolku ukrajinských spisovatelů na Slovensku. Řadu funkcí

vykonával takřikajíc ex offo také na svém působišti na Univerzitě Mateja Bela v Banské Bystrici, kde byl na tehdy nově založené Filologické fakultě vedoucím Katedry slovanských jazyků.

Jako literární vědec-rusista vycházel z komplexně filologických přístupů, což je vždy typické pro literární tvůrce: Makara byl jedním z nemnoha, kteří tyto dvě tvůrčí činnosti – vědu a umění – spojovali. Nejednou jsme probírali společné projekty, mezi nimi zmiňované téma romantismu, ale také Červeňákův antropologický princip v literatuře, nejednou jsem o jeho věcech psal,¹ dal jsem studii do jeho festschriftu [POSPÍŠIL 2006], on zase napsal článek k mému jubileu [MAKARA 2002], jediný kromě příspěvku v tehdejších Univerzitních novinách blahé paměti vydávaných tehdy na Masarykově univerzitě.

Strávili jsme spolu několik let na UMB v Banské Bystrici, přednášeli, buďovali, diskutovali, psali, organizovali s kolegy vědecké konference, ale také jsme se stali svědky likvidace jedné vzdělávací instituce a nemohli jsme tomu zabránit. Myslím, že Sergej Makara vše citlivě prožíval, a do budoucna se díval s hořkým optimismem. Poslední válečné události ve východní Evropě byly pro něho i velkou osobní tragédií.

Ivo Pospíšil

Bibliografie:

MAKARA, S. (2002): *Blahoželanie prof. PhDr. Ivovi Pospíšilovi, DrSc. k tvorivej*

1 Např. viz naši recenzi [POSPÍŠIL 2003].

päťdesiatke. Filologická revue, 2002, č. 2, s. 78.

POSPÍŠIL, I. (2006): *Nové žánrové tvary v současné próze: prolegomena a několik příkladů*. In: *Konštanty romantizmu*

a Sergej Makara. Banská Bystrica, s. 285–299.

POSPÍŠIL, I. (2003): *Romantismus a triadickost*. Opera Slavica, 2003, č. 3, s. 54–57.